

EUROPOS
KOMISIJA

SAJUNGOS VYRIAUSIASIS
ĮGALIOJINIS UŽSIENIO
REIKALAMS IR
SAUGUMO POLITIKAI

Briuselis, 2020 04 08
JOIN(2020) 11 final

**BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Komunikatas dėl pasaulinio ES atsako į COVID-19 protrūkį

I. Įvadas

Koronaviruso protrūkis **sukėlė visuotinę pandemiją**. Dėl koronaviruso sukeltos ligos mirė dešimtys tūkstančių žmonių, bendruomenėms kilo išbandymų, išaugo socialinės apsaugos poreikis, sumažėjo verslo veikla ir sutriko tiekimo grandinės. Pandemijos pasekmės bus milžiniškos. Dėl pirmiausia Kinijoje, o vėliau ir Europoje bei visame pasaulyje išplitusio viruso paskelbta pandemija, padariusi neigiamą poveikį socialiniam stabilumui ir saugumui.

Kadangi virusas nepaisydamas sienų kelia pavojų visiems, norint išspręsti šią istorinę krizę, apsaugoti visus žmones, išgelbėti gyvybių ir kovoti su ekonominiais padariniais, **reikia greito, plataus masto ir koordinuoto pasaulinio atsako**. Norint tarptautiniu mastu pasiekti daugiau ir užkirsti kelią dezinformacijai, metas siekti tarptautinio **solidarumo ir lyderystės**, o ne izoliacijos. Europos Sąjunga (ES), kaip didžiausia pasaulyje paramos teikėja ir pirmaujanči ekonominė galia, jau dabar šioje srityje atlieka lyderės vaidmenį. Sąjunga jau ėmėsi konkrečiais sparčiais veiksmais remti šalis partneres.

ES deda visas pastangas, kad įveiktų koronaviruso krizę Europoje. ES taip pat suinteresuota parodyti solidarumą su kitomis pasaulio šalimis. Tvirtas pasaulinis Europos atsakas grindžiamas tiek mūsų **pagrindinėmis vertybėmis**, tiek **strateginiais interesais**. Mūsų šalių partnerių visame pasaulyje gerovė yra svarbi kiekvienam europiečiui. Savo sveikata ir sauga visapusiškai pasirūpinti galėsime tik drauge remdami ir kitus. Kovą su virusu Europos Sąjungoje laimėsime tik jį įveikę visame pasaulyje. Todėl kovojant su šia pandemija ir jos pasekmėmis itin svarbūs tvirti Europos partnerystės ryšiai visame pasaulyje. Ši geopolitinė Komisija yra pasirengusi vadovauti šiam darbui.

ES remia **tarptautinį bendradarbiavimą ir daugiašalius** kovos su šia krize **sprendimus**. Vadovaujame Jungtinių Tautų, Didžiojo dvidešimtuko (G20), Didžiojo septyneto (G7), Tarptautinės darbo organizacijos ir tarptautinių finansų įstaigų vykdomoms koordinavimo pastangoms. ES išnaudos visas galimybes remti JT Generalinio Sekretoriaus pastangas koordinuoti JT atsakomuosius veiksmus.

ES atsakas grindžiamas **Europos komandos principu**. Vadovaujantis šiuo požiūriu sutelkiami visų ES institucijų įnašai ir sujungiami ES valstybių narių ir finansų įstaigų, visų pirma Europos investicijų banko (EIB) ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko (ERPB), sutelkti ištekliai. Dirbdama išvien Europos komanda gali sudaryti kritinę masę, kuriai prilygti gali tik nedaugelis.

Didžiojo dvidešimtuko (G20) susitikime sutartą ir JT propaguojamą požiūrį atitinkantis ES atsakas yra nukreiptas į **krizės humanitarines pasekmes, padarinius sveikatai ir socialinį bei ekonominį poveikį**. Pagal šį požiūrį tenkinami trumpalaikiai neatidėliotini poreikiai ir atsižvelgiama į ilgalaikį struktūrinį poveikį visuomenėms ir ekonomikai, taigi mažinama destabilizavimo rizika. Juo stiprinami tiek vyriausybiniai, tiek nevyriausybiniai veiksmai.

ES atsakas ir toliau bus pritaikomas prie kintančios padėties. Prasidėjus pandemijai teikėme materialinę paramą Kinijai. Dabar daugiausia dėmesio skirsime **labiausiai paveiktoms šalims, kurioms reikia paramos sveikatos priežiūros srityje**, pavyzdžiui, Afrikos, Europos kaimynystės priemonėje dalyvaujančioms šalims, taip pat Vakarų Balkanų, Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos šalims bei kai kurioms Azijos, Lotynų Amerikos ir Karibų regiono šalims. Daugiausia dėmesio bus skiriama pažeidžiamiausiems asmenims, įskaitant migrantus, pabėgėlius, šalies viduje perkeltus gyventojus, ir juos priimančioms bendruomenėms. Drauge

įrodysime, kaip uždavinius galima spręsti kartu su Afrika¹. Savo dėmesį turėtume sutelkti į visus asmenis, kuriems reikia sveikatos priežiūros ir apsaugos.

Be finansinės paramos ir kitokio pobūdžio bendradarbiavimo, ES taip pat naudos **visą savo prekybos ir investicijų priemonių rinkinį ir transporto sistemą**, kad užtikrintų nenutrūkstamą prekių – visų pirma ypatingos svarbos medicinos gaminių ir maisto produktų – srautą ir išvengtų ilgalaikio tiekimo sutrikimo.

ES toliau propaguos ir remis **gerą valdymą, žmogaus teises, teisinę valstybę, lyčių lygybę ir nediskriminavimą, deramas darbo sąlygas, taip pat pagrindines vertybes ir humanitarinius principus**. Specialios ir ypatingos priemonės, kurių reikia pandemijai sustabdyti, neturi lemti pagrindinių vertybių ir principų, kuriais grindžiamos mūsų atviros ir demokratinės visuomenės, regreso. Be to, kolektyviai reaguodami į koronaviruso sukeltą krizę turėtume vengti su politika ir investicijomis susijusių sprendimų, kurie dar labiau paaštrintų esamas krizes, pavyzdžiui, biologinės įvairovės menkimą ir ekstremaliąsias klimato situacijas.

Galiausiai ES veiksmai bus **pagrįsti faktais ir skaidrūs**; bus kovojama su bandymais skleisti dezinformaciją ES viduje ir už jos ribų. Kartu bus rengiamos koordinuotos komunikacijos kampanijos, kad informuotume apie mūsų įsipareigojimus ir bendradarbiavimą su partneriais per krizę. ES taip pat toliau bendradarbiaus su pasaulinėmis interneto platformomis, kad palengvintų prieigą prie patikimos informacijos apie sveikatą (pvz., Pasaulio sveikatos organizacijos teikiamos informacijos).

Kad pasiektų šiuos tikslus, ES šalims partnerėms užtikrins daugiau kaip 15,6 mlrd. EUR **finansinę paramą**.

Šios lėšos – esami išorės veiksmų ištekliai. Kartu su šalimis partnerėmis užtikriname, kad joms jau paskirtas didelis ES finansavimas būtų paskirstytas, kad joms būtų lengviau įveikti COVID-19 poveikį, – panašiai kaip ir Europoje. Tai padės užtikrinti, kad ES veiksmai būtų spartūs, pritaikyti ir veiksmingi.

Mūsų pasaulinis atsakas į COVID-19 bus grindžiamas strateginiais tikslais, kuriuos pagal **Europos žaliąjį kursą** ES nusistatė aplinkos ir klimato srityse, ir Skaitmenine darbotvarke, kurie išlieka visiškai aktualūs. Šiuo metu vykdomas darbas, susijęs su šių tikslų įgyvendinimu, sustiprins kovos su trumpalaikėmis ir ilgalaikėmis pandemijos sukeltomis problemomis pastangas. Dabartinė krizė primena, kad siekiant padėti pasauliui geriau pasirengti būsimiems sisteminiams sukrėtimams, toliau itin svarbu **visapusiškai įgyvendinti Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir Paryžiaus susitarimą**.

II. Europos komandos principas

Europos komandos principas turi užtikrinti bendrą veiksmų pagrindą, kuriuo remiantis bus vykdomi visi Europos išorės veiksmai, kuriais siekiama padėti partneriams įveikti koronaviruso krizę. Ši bendra strategija grindžiama keturiais toliau nurodytais pagrindiniais ramsčiais.

1. **Europos komandos prioritetai:** savo bendrais veiksmais pirmiausia sieksime i) nedelsdami reaguoti į sveikatos krizę ir tenkinti su ja susijusius humanitarinius poreikius; ii) stiprinti sveikatos, vandens tiekimo ir sanitarijos paslaugų sistemas,

¹ Bendras komunikatas „Visapusiškos strategijos su Afrika kūrimas“, JOIN(2020) 4.

partnerių mokslinių tyrimų pajėgumus kovoti su pandemija ir gerinti jų pasirengimą, taip pat iii) šalinti tiesioginius socialinius ir ekonominius padarinius.

2. **Europos komandos priemonių rinkiniai:** koordinuosime veiksmus su įgyvendinančiaisiais partneriais, pavyzdžiui, EIB, ERPB ir Europos vystymosi finansavimo institucijomis, valstybių narių vystymosi agentūromis ir techninės pagalbos teikėjais bei tarptautinėmis finansų įstaigomis, kad kiekvienai šaliai partnerei, kuriai reikia mūsų paramos, parengtume nuoseklų finansinių priemonių rinkinį. Šiuo tikslu ES delegacijoms bus pateiktos gairės, susijusios su įgyvendinimo sąlygomis ir pasirinkimais.
3. **Europos komandos principo taikymas siekiant visuotinio pasirengimo:** surengdami įsipareigojimų telkimo konferenciją, remsime Pasaulio parengties stebėsenos valdybą, kuri tikisi iš viso surinkti 7,5 mlrd. EUR;
4. **Europos komandos principo taikymas siekiant pasaulinio koordinavimo ir daugiašališkumo:** naudosimės ES, kaip pasaulinio masto veikėjos ir vienos pagrindinių tarptautinės pagalbos teikėjų, pozicija, kad paskatintume koordinuotą pasaulinį atsaką, visų pirma G7, G20 ir Jungtinėse Tautose. Siekiant skatinti koordinavimą ir didinti Europos paramos šalims partnerėms matomumą, ES ir valstybių narių įnašas vykdant veiksmus, visų pirma G7, G20 ir Jungtinių Tautų vadovaujamus tarptautinius veiksmus, bus nurodytas šalies, regioniniu ir pasauliniu lygmenimis.

Atsižvelgdama į tai, Komisija palankiai vertina finansų įstaigų partnerių pastangas greičiau ir veiksmingiau teikti finansavimą stiprinant vadinamąjį abipusį sindikavimą – bendrai finansuojant atsako į koronavirusą priemones ir didinant tarpusavio pasitikėjimą viena kitos vertinimais.

II.1. Europos komandos prioritetai

II.1.1. Skubus ir neatidėliotinas trumpalaikis reagavimas į sveikatos krizę ir susijusių humanitarinių poreikių tenkinimas

Pandemija padidins humanitarinius poreikius. Jos poveikį labiausiai pajus nuo humanitarinių krizių ir konfliktų jau nukentėję gyventojai, pavyzdžiui, migrantai, pabėgėliai, šalies viduje perkelti asmenys, taip pat moterys, vaikai, vyresnio amžiaus žmonės, neįgalieji ir kitos mažumos.

Siekiant kuo labiau padidinti mūsų reagavimo į ekstremalias situacijas poveikį, labai svarbu koordinuoti veiksmus ir informacijos srautus su kitais paramos teikėjais ir subjektais, visų pirma su ES valstybėmis narėmis, Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) ir kitomis JT agentūromis, Tarptautiniu Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pusmėnulio judėjimu ir kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis.

Pagrindiniai spręstini uždaviniai:

- spręsti nuolatinio asmeninių apsaugos priemonių, visų pirma kaukių ir pirštinių, trūkumo visame pasaulyje problemą, kuri kelia grėsmę visų pirma pirminės grandies medicinos darbuotojams ir skubios pagalbos tarnyboms, taip pat šalinti biomedicininį atliekų tvarkymo trūkumus;
- užtikrinti, kad būtų toliau teikiamos paslaugos nuo konfliktų nukentėjusiems ir priverstinai perkeltiems gyventojams, pabėgėliams ir migrantams, ypač gyvenantiems stovyklose ir panašiomis sąlygomis, tankiai apgyvendintose vietovėse arba sunkiai pasiekiamose vietovėse, ir pritaikyti jas prie pandemijos aplinkybių;

- toliau tenkinti pagrindinius pažeidžiamiausių asmenų poreikius, be kita ko, tiekti būtiniausius maisto produktus, teikti mitybos srities pagalbą maisto stygių patiriančioms ir prastai besimaitinančioms grupėms, taip pat pagrindines sveikatos priežiūros paslaugas, be to, užtikrinti lytinę bei reprodukcinę sveikatą ir teises.

Kaip ES padeda spręsti šias problemas:

- nedelsdama remia pasaulines pastangas prisidėdama prie PSO strateginio pasirengimo ir reagavimo plano, 2020 m. kovo 25 d. JT pradėto įgyvendinti Pasaulinio humanitarinės pagalbos teikimo plano (bendras tikslas – 1,86 mlrd. EUR), taip pat prie kovo 26 d. paskelbto Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pusmėnulio judėjimo raginimo suteikti lėšų (bendras tikslas – 750 mln. EUR);
- teikia skubią tikslinę paramą, skirtą kovai su pandemijos humanitarinėmis pasekmėmis nukentėjusiose šalyse, visų pirma sveikatos, vandens tiekimo, sanitarijos paslaugų, higienos ir logistikos sektoriuose;
- didina asmeninių apsaugos priemonių ir medicinos priemonių prieinamumą visame pasaulyje, skatindama didesnę gamybą ir novatoriškus sprendimus Europoje, kad būtų patenkinti neatidėliotini poreikiai Europoje ir šalyse partnerėse;
- organizuoja asmeninių apsaugos priemonių tiekimą šalims partnerėms, kurioms jų skubiai reikia, taip pat pagalbą natūra nukentėjusioms šalims pagal Sąjungos civilinės saugos mechanizmą (pvz., pagalba natūra Kinijai protrūkio metu, o vėliau – įvairioms Vakarų Balkanų šalims);
- per tarptautines finansų įstaigas ir Europos vystymosi finansų įstaigas teikia garantijas ir likvidumo užtikrinimo priemones vietos bankams (šie veiksmai remiami Europos darnaus vystymosi fondo (EDVF) lėšomis);
- remia visuotines pastangas užtikrinti pakankamą pagrindinių prekių, maisto ir vandens tiekimą ir kovoti su eksporto apribojimais ar kitomis prekybą iškreipiančiomis priemonėmis žemės ūkio maisto produktų sektoriuje;
- padeda šalims partnerėms tinkamai identifikuoti, rinkti, atskirti, sandėliuoti, vežti, apdoroti ir šalinti medicininės atliekas, daugiausia dėmesio skirdama naujiems su koronavirusu susijusiems atliekų srautams;
- didina Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro (ECDC) paramą pasirengimui ir gebėjimų stiprinimui. ECDC su Vakarų Balkanų ir Europos kaimynystės priemonėje dalyvaujančių šalių vyriausybėmis jau dalijasi su koronavirusu susijusiomis gairėmis ir vertinimais. Turėtų būti dalijamasi ir kitomis šiuo metu ES kuriamomis priemonėmis, kurios yra išėjimo iš krizės strategijos dalis;
- plečia ES solidarumo fondo² teminę taikymo sritį, kad ji apimtų ir dideles krizes, kylančias dėl grėsmių visuomenės sveikatai (šis fondas skirtas ir dėl narystės Sąjungoje besiderančioms šalims);

² COM(2020) 114 *final*: Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2012/2002, siekiant suteikti finansinę paramą valstybėms narėms ir dėl narystės Sąjungoje besiderančioms šalims, labai nukentėjusioms nuo didelio masto ekstremaliosios visuomenės sveikatos situacijos.

- imasi visų būtinų priemonių, kad pasaulinės tiekimo grandinės išliktų nepažeistos ir būtų sudarytos sąlygos vykdyti prekybą, visų pirma būtiniausiais medicinos reikmenimis ir vaistais;
- ragina Vakarų Balkanų šalis prisijungti prie ES bendro viešųjų pirkimų susitarimo, kad jos galėtų dalyvauti ES bendruose medicininės įrangos viešųjų pirkimų procesuose, nes visos Vakarų Balkanų šalys patvirtino ketinančios dalyvauti;
- plečia Europos skubaus perspėjimo apie užkrečiamąsias ligas sistemą, kad ji apimtų Vakarų Balkanų šalis, kad būtų galima greitai perduoti perspėjimus ir priemones.

Skubios ES paramos šalims partnerėms pavyzdžiai

Etiopijoje ES skubiai sutelkė **10 mln. EUR**, kad paremtų Vyriausybės pasirengimo ir reagavimo į koronaviruso protrūkį planą. Lėšos bus skiriamos pagal 2016 m. pradėtą Etiopijos sveikatos sektoriaus paramos biudžetui programą, kuriai iš viso skirta 165 mln. EUR. Papildomas finansavimas padės Etiopijai padidinti diagnostikos laboratorijų, turinčių COVID-19 diagnostikos įrangos, ir tyrimų rinkinių skaičių, taip pat gydymo centrų skaičių.

Nigerijoje ES remia Jungtinių Tautų vystymosi programą (JTV) – JT reagavimo į COVID-19 planui įgyvendinti skirs **50 mln. EUR**. Veiksmų tikslas – užtikrinti optimalią asmenų, kuriems patvirtinta COVID-19 infekcija, priežiūrą ir sustabdyti tolesnį viruso plitimą įgyvendinant įtraukų nacionaline atsakomybe grindžiamą atsaką į COVID-19 protrūkį.

Vakarų Balkanų šalyse ES jau sutelkė nemažą skubią paramą sveikatos sektoriui – **38 mln. EUR** (4 mln. EUR Albanijai, 7 mln. EUR Bosnijai ir Hercegovinai, 5 mln. EUR Kosovui³, 3 mln. EUR Juodkalnijai, 4 mln. EUR Šiaurės Makedonijai ir 15 mln. EUR Serbijai). ES paramos pavyzdžiai: gyvybiškai svarbi medicininė įranga, taip pat skirta intensyviajai priežiūrai, ligoninių lovos, visiškai įrengti greitosios pagalbos automobiliai, šimtai respiratorių, skaitmeniniai mobilieji rentgeno aparatai, dešimtys tūkstančių tyrimų rinkinių ir milžiniškas kiekis asmeninės apsaugos priemonių.

Pagal Pabėgėlių **Turkijoje** rėmimo priemonę perkama **90 mln. EUR** vertės nedidelio masto sveikatos priežiūros infrastruktūra ir įranga.

Rytų partnerystės šalyse ES mobilizuoja skubios paramos paketą – daugiau kaip **30 mln. EUR** neatidėliotiniams sveikatos priežiūros sektoriaus poreikiams tenkinti. **Armėnijos** Širako, Tavušo ir Lori srityse Europos Sąjunga daugiau kaip 3 000 pažeidžiamų namų ūkių, kuriuose gyvena vyresnio amžiaus žmonės, neįgalieji, taip pat didelės šeimos, teiks humanitarinės pagalbos paketus. **Ukrainoje** ES pristatė Donecko srities Skubios medicininės priežiūros centrui skirtą įrangą, taip pat 100 asmeninių apsaugos priemonių rinkinių ir daugiau kaip 70 litrų labai koncentruoto antiseptinio skysčio.

Pietinėse kaimyninėse šalyse ES parama padeda ligoninėse įrengti medicininio rūšiavimo ir izoliavimo patalpas, taip pat rengti socialinio vystymosi centrų darbuotojus ir vykdyti vietos komunikacijos kampanijas. Įsigyta 3 500 chirurginių kaukių ir respiratorių.

Karibų jūros regione ES skyrė 8 mln. EUR vertės regioninę paramą Karibų jūros regiono

³ Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

visuomenės sveikatos agentūrai CARPHA, kad būtų patenkinti skubiausi šalių poreikiai vykdant protrūkio kontrolės veiksmus. Be kita ko, buvo teikiamos apsauginės medžiagos, tyrimų reagentai, laboratorinės medžiagos, gydymo priemonės ir vakcinos, taip pat buvo padedama didinti sveikatos priežiūros darbuotojų skaičių.

Venesueloje ir regiono šalyse ES padeda Visos Amerikos sveikatos organizacijai ir Tarptautinei Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulio federacijai vykdyti veiksmus, kuriais padedama sustabdyti COVID-19 plitimą ir pasirengti reaguoti į protrūkį (iš viso 9 mln. EUR). Be kita ko, gerinamos galimybės naudotis pagrindinėmis sveikatos priežiūros paslaugomis ir sudaromos palankesnės sąlygos pažeidžiamiesiems gyventojams, įskaitant pabėgėlius, gauti tinkamas sanitarijos ir higienos paslaugas.

Finansinis įnašas: 502 mln. EUR

II.1.2. Parama, kuria siekiama stiprinti mokslinius tyrimus, sveikatos priežiūros ir vandens sistemas

Kovojant su viruso plitimu, visame pasaulyje reikia gerinti higieną ir užtikrinti sveikatos priežiūros sistemų atsparumą. Kai kuriose šalyse partnerėse aplinkybės yra ypač sudėtingos, nes prieiga prie vandens yra ribota, o sveikatos priežiūros sistemos jau ir taip silpnos. ES laikysis įrodymais pagrįstos politikos formulės, išbandytos per ankstesnes sveikatos krizes, pavyzdžiui, kilus *Ebolos* ir *Zikos* virusų protrūkiams. Anuomet parama pažeidžiamiausių šalių sveikatos priežiūros sistemoms, regioninis bendradarbiavimas, priežiūra ir sukurtos naujos diagnostikos priemonės bei vakcinos galiausiai padėjo tuos protrūkius įveikti. Daug dėmesio bus skiriama moksliniams tyrimams ir inovacijoms.

Pagrindiniai sprendiniai uždaviniai:

- padėti ribotų išteklių turinčioms šalims stiprinti izoliavimo ir gydymo pastangas; padėti sveikatos ir socialinės apsaugos sistemoms užtikrinti tvarius rizikos mažinimo, priežiūros ir reagavimo valdymo pajėgumus;
- užtikrinti galimybę naudotis pagrindinėmis rankų plovimo priemonėmis ir muilu, taip pat laikytis tinkamos vandens, sanitarijos ir higienos sektoriaus praktikos bendruomenėse, namuose, mokyklose, prekyvietėse ir ypač sveikatos priežiūros įstaigose, kad virusas neplistų;
- spartinti mokslinių tyrimų pastangas siekiant sukurti veiksmingus gydymo būdus, vakcinas, vaistus ir diagnostikos priemones ir užtikrinti visuotinę prieigą prieinama kaina;
- užtikrinti, kad sveikatos priežiūros darbuotojai turėtų apsaugos priemonių, be kita ko, atkuriant pasaulines tiekimo grandines.

Kaip ES padeda spręsti šias problemas:

- padeda šalims partnerėms kurti atsparias, tinkamai reaguojančias sveikatos ir socialinės apsaugos sistemas ir įgyvendinti Tarptautinės sveikatos priežiūros taisykles;
- didina esamų ES sveikatos priežiūros programų finansavimą ir jas orientuoja taip, kad padėtų šalims partnerėms apsaugoti savo sveikatos priežiūros darbuotojus, numatyti jiems paskatas ir gausinti jų gretas;
- remia vyriausybių pastangas informuoti gyventojus apie pagrindines apsaugos priemones ir higieną siekiant užkirsti kelią koronaviruso plitimui;

- užtikrina lankstumą remdama pasaulines iniciatyvas, pavyzdžiui, Pasaulinį kovos su AIDS, tuberkulioze ir maliarija fondą, Pasaulinį vakcinacijos ir imunizacijos aljansą (GAVI) ir Pasaulinę finansinę priemonę, ir drauge užtikrina, kad būtų tęsiamos gyvybiškai svarbios sveikatos programos;
- remia tolesnius diagnostikos, gydymo ir prevencijos mokslinius tyrimus; atsiradus vakcinoms – remia greitą jų tvirtinimą, subsidijavimą ir pristatymą į pažeidžiamas šalis;
- remia ekspertų mokymą, epidemiologinę priežiūrą, mobiliųjų laboratorijų ir kitų mobiliųjų įrengimų diegimą ir naudojimą;
- stiprina regionines sveikatos saugumo organizacijas Afrikos, Karibų jūros ir Ramiojo vandenyno regiono šalyse, kaip antai L. Pastero institutą Senegale;
- kviečia Vakarų Balkanų šalis kandidates į ES sveikatos saugumo komitetą, teikia techninę pagalbą, krizių valdymo protokolus ir gaires, dalijasi ekspertų nuomonėmis, taip pat svarsto, kaip geriausia įtraukti potencialias šalis kandidates į su šiomis priemonėmis susijusį procesą;
- remia migrantų, pabėgėlių, perkeltųjų ir priimančiųjų bendruomenių lygias galimybes naudotis sveikatos priežiūros sistema, pasitelkdama ES patikos fondus ir priemonę, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos, pagal kurią teikiama skubi medicininė pagalba ir parama pagrindinių sveikatos priežiūros paslaugų ir infrastruktūros srityse;
- siekdama paskatinti politinių priemonių ir klinikinių tyrimų rezultatų panaudojimą, skatina tyrėjus keistis duomenimis ir lengvina prieigą prie mokslinių tyrimų rezultatų ir įrodymų per atvirąją prieigą (angl. „Open Access“) ir atvirąjį mokslą (angl. „Open Science“);
- spartina Visuotinės sveikatos partnerystės rengimą su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis. Esamos Europos ir besivystančių šalių partnerystės klinikinių tyrimų srityje (EDCTP), kuri šiuo metu orientuota į Užsachario Afriką, ištekliai galėtų būti padidinti, kad ji būtų skirta ir pietinėms Viduržemio jūros regiono šalims;
- perorientuoja esamų daugiašalių platformų, pavyzdžiui, Pasirengimo epidemijoms inovacijų koalicijos (CEPI), darbą vakcinų kūrimo srityje ir Bendradarbiavimo pasaulinių mokslinių tyrimų, susijusių su pasirengimu infekcinėms ligoms, srityje iniciatyvos („GloPID-R“) darbą pasirengimo srityje.

ES paramos savo šalių partnerių sveikatos sektoriui pavyzdžiai

ES įgyvendina **10 mln. EUR** vertės humanitarinės pagalbos projektą **Sudane**, kurio tikslas – užtikrinti prieigą prie švaraus vandens ir higienos priemonių ir didinti informuotumą apie virusą.

Komisija pasirašė naują 9 mln. EUR vertės ES sveikatos saugumo iniciatyvą su Europos ligų prevencijos ir kontrolės centru (ECDC). Iniciatyva jau pradėta įgyvendinti ir apima visas 23 **Europos kaimynystės priemonėje dalyvaujančias šalis ir plėtros šalis**. Iniciatyva daugiausia dėmesio skiriama pasirengimui ir medicininiais pajėgumams reaguoti į protrūkį ir gausius padarinius.

Irane sveikatos sektoriui stiprinti ES skirs **6 mln. EUR**: pirks pagrindinių vaistų, rengs pagrindinius sveikatos priežiūros darbuotojus ir organizuos informuotumo apie asmens higieną ir sanitarines sąlygas didinimo kampanijas. Taip pat skiriame finansavimą, kad Irane gyvenantys pažeidžiamiausi Afganistano pabėgėliai turėtų daugiau galimybių naudotis pagrindinėmis paslaugomis.

Finansinis įnašas: 2 858 mln. EUR

II.1.3. Socialinių ir ekonominių padarinių šalinimas

Ši precedento neturinti sveikatos krizė greičiausiai turės neigiamų ekonominių ir socialinių padarinių: jie turi būti skubiai šalinami, kad būtų užkirstas kelias destabilizavimui. Tam reikia imtis veiksmų keliose srityse: atsižvelgiant į galimą makroekonominį sukrėtimą, reikia užtikrinti atsargos priemonių, tinkamą paramą finansų tarpininkams, taip pat viešojo ir privačiojo sektorių finansavimo galimybių derinį. Be to, reikia užtikrinti darbo jėgos ir pajamų neturinčių namų ūkių apsaugos sistemą.

Pagrindiniai sprendžiami uždaviniai:

- kovoti su didelėmis pandemijos ekonominėmis pasekmėmis visame pasaulyje ir užkirsti kelią nuosmukio ciklui daugelyje šalių partnerių. Daugelyje šalių sumažės ekonominė veikla ir labai padidės nedarbas ir skurdas. Dėl to gali atsirasti spaudimas viešiesiems finansams, padidėti socialinė įtampa, o kai kuriais atvejais ir smurtas;
- spręsti papildomas finansines ir likvidumo problemas, kylančias dėl šios krizės. Kai kurios besivystančios ir besiformuojančios rinkos ekonomikos šalys krizę patiria būdamos itin įsiskolinusios ir turėdamos ribotą politinę erdvę. Tarp labiausiai nukentėsiųjų bus nuo turizmo ar perlaidų priklausomos šalys, taip pat šalys, kurios yra tiekimo grandinių pradžioje arba yra priklausomos nuo pirminių prekių eksporto;
- remti ekonominio ir socialinio stabilizavimo ir socialinės apsaugos priemones, pavyzdžiui, laikiną mokesčių ir socialinės apsaugos įmokų atidėjimą arba panaikinimą, sudaryti palankias finansavimo sąlygas ekonominės veiklos vykdytojams ir užtikrinti tiesioginę finansinę paramą darbuotojams (įskaitant darbo užmokesčio subsidijas) ir paveiktiems namų ūkiams, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui. Tam reikia didinti socialines išlaidas. Ekonominės veiklos vykdytojams gali prireikti prieinamų kreditų. Be to, reikės pakeisti paskolų grąžinimo terminus;
- remti tinklo pajėgumų didinimo priemones, įskaitant trumpalaikes priemones, siekiant palengvinti nuotolinį darbą, mokymąsi ir socializaciją, taip pat prieigą prie tikslios informacijos;

- užtikrinti, kad įmonės vėl galėtų finansuoti ilgalaikes investicijas, kurių tikslas – ekologiškai ir įtraukiai atgaivinti ekonomiką;
- užtikrinti pagarbą žmogaus teisėms, įskaitant darbuotojų teises, ir demokratijai, ypatingą dėmesį skiriant moterų, mergaičių ir pažeidžiamiausių asmenų švietimui ir padėčiai.

Kaip ES padeda spręsti šias problemas:

- užtikrina darbuotojų apsaugą darbo vietoje, skatina įtraukias priemones, kuriomis didinamas sveikatos priežiūros paslaugų kiekis ir kokybė, taip pat deramą darbą apskritai. Šios priemonės, *inter alia*, užkerta kelią diskriminacijai ir socialinei atskirčiai;
- Vakarų Balkanų šalių ir Europos kaimynystės priemonėje dalyvaujančių šalių, patiriančių mokėjimų balanso krizę, reikmėms pasitelkia Makrofinansinės paramos priemonę ir Tarptautinio valiutos fondo (TVF) paramą. Makrofinansinė parama gali padėti užtikrinti makroekonominį stabilumą ir sukurti politinę erdvę, kurioje būtų galima imtis tinkamų ekonominių atsakomųjų veiksmų;
- teikdama techninę pagalbą, tiesioginę paramą biudžetui ir, jei reikia, lengvatinį finansavimą, kuriuo papildomos Pasaulio banko ir TVF priemonės, laikinai padeda šalių vyriausybėms patvirtinti fiskalinės, pinigų, socialinės ir visuomenės sveikatos politikos reformas, kad, be kita ko, pirmenybė būtų teikiama socialiniam bei ekonominiam vystymuisi ir skurdo mažinimui skirtoms viešosioms išlaidoms;
- teikdama techninę pagalbą arba garantijas laikinai padeda finansų tarpininkams, pavyzdžiui, valstybiniais bankams ir priežiūros bei reguliavimo institucijoms priimti palankesnes finansavimo strategijas ir reguliavimo sistemas ir turėti geresnes galimybes gauti lengvatinį finansavimą;
- teikdama garantijas, likvidumo užtikrinimo priemones ir techninę pagalbą privačiam sektoriui remia jį, visų pirma mažąsias ir vidutines įmones (MVI) ir savarankiškai dirbančius asmenis; per tarptautines finansų įstaigas ir Europos vystymosi finansavimo įstaigas remia vietos bankus, kad jie turėtų daugiau galimybių gauti likvidumo paramą, apyvartinį kapitalą ir prekybos finansavimą; toliau perorientuoja EDVF garantijas, kad teikiant paskolas smulkiesiems verslininkams ir MVI būtų užtikrinamas trumpesnio laikotarpio rizikos pasidalijimas. Komisija palankiai vertina tai, kad atnaujinta Vienos bankų koordinavimo iniciatyva, kuri padės bankams toliau aktyviai dalyvauti finansuojant ES ir šalių partnerių ekonomiką.
- teikia EIB paskolas viešajam sektoriui, visų pirma sveikatos priežiūros priemonėms ir reikmenims įsigyti;
- bendradarbiauja su tarptautinėmis organizacijomis, šalimis partnerėmis ir Europos privačiuoju sektoriumi, siekdama strateginiuose sektoriuose sukurti stiprias ir atsparias vertės grandines ir užtikrinti, kad, nepaisant paklausos sumažėjimo, visose vertės grandinėse būtų laikomasi tvarumo, darbuotojų teisių ir įmonių socialinės atsakomybės kriterijų, taip pat ir atsigavus ekonomikai;
- skatina įvairių formų skolos mažinimą (ši klausimą svarsto daugiašalės finansų įstaigos, visų pirma TVF) ypač šalyse, patiriančiose koronaviruso sukeltą nuosmukį;
- remia visų lygių švietimo paslaugų teikimo tęstinumą;

- palaiko politinį dialogą, paremtą parama biudžetui ir technine parama politikos reformai žmogaus teisių ir demokratijos srityje, taip pat teikia tiesioginę paramą pilietinei visuomenei;
- toliau imasi visų būtinų priemonių (nedelsiant ir ilguoju laikotarpiu) siekdama užtikrinti, kad pasaulinės tiekimo grandinės ir transporto koridoriai išliktų nepažeisti; užtikrina, kad priemonės, kuriomis kovojama su koronaviruso plitimu, turinčiu įtakos prekių ir darbo jėgos judėjimui, ir toliau būtų tikslinės, proporcingos, skaidrios ir laikinos (kaip ir dabartinės ES laikinojo eksporto leidimo priemonės); atsižvelgia į kitų šalių tiekimo ekstremaliųjų situacijų atvejais ir humanitarinės pagalbos poreikius. Pagal ES laikinojo eksporto leidimų sistemą humanitarinė pagalba aiškiai numatyta kaip vienas iš pagrindų, kuriais remdamosi valstybės narės gali išduoti eksporto leidimus.

Paramos atsigavimui remti pavyzdžiai

Siera Leonėje ekonominiams COVID-19 padariniams šalinti bus skirta 34,7 mln. EUR: 25 mln. EUR parama biudžetui sustiprins makroekonominį atsparumą ir stabilumą, taip pat padės įgyvendinti nacionalinį reagavimo planą. Pagal 5,2 mln. EUR vertės grynųjų pinigų pervedimo programą per Pasaulio banką Komisijos teikiama parama padės apsaugoti pažeidžiamiausių gyventojų pajamas. Galiausiai, 4,5 mln. EUR vertės priemonių rinkiniu Komisija parems žemės ūkio sektorių, kad paskatintų vietos maisto produktų gamybą.

Nuo krizės pradžios **Vakarų Balkanų šalyse** socialiniam ir ekonomikos atgaivinimui ES sutelkė nemažą paramą – **374,5 mln. EUR** (46,5 mln. EUR Albanijai, 73,5 mln. EUR Bosnijai ir Hercegovinai, 63 mln. EUR Kosovui, 50 mln. EUR Juodkalnijai, 63 mln. EUR Šiaurės Makedonijai ir 78,5 mln. EUR Serbijai).

Ši parama padės mažinti protrūkio socialinį ir ekonominį poveikį, visų pirma poveikį labiausiai nukentėjusioms įmonėms, įskaitant turizmo ir transporto sektorių įmones.

Jordanijoje ir Libane pažeidžiamiems vietos namų ūkiams ir Sirijos pabėgėliams remti skirtas 240 mln. EUR vertės priemonių rinkinys.

Finansinis įnašas: 12 281 mln. EUR

II.2. Europos komandos priemonių rinkinys

ES ir jos valstybės narės prisidės prie Europos komandos priemonių rinkinio, kad padėtų šalims partnerėms visapusiškai įveikti koronaviruso sukeltą krizę. ES biudžeto įnašas bus toks, kaip nurodyta šioje lentelėje:

II.1	Bendros prioritetinės veiksmų kryptys	ES įnašas Europos komandos priemonių rinkiniui (mln. EUR)
II.1.1	Parama, kuria siekiama susidarius ekstremaliajai situacijai skubiai, trumpuoju laikotarpiu patenkinti humanitarinius poreikius	502
II.1.2	Parama sveikatos priežiūros sistemoms stiprinti	2 858
II.1.3	Ekonominiai ir socialiniai padariniai	12 281

Šis įnašas grindžiamas esamomis priemonėmis ir mechanizmais, kurie gali duoti greitų ir apčiuopiamų rezultatų. Tai visų pirma pasakytina apie regionines derinimo platformas arba ES garantijų priemones, visų pirma EDVF ir EIB išorės skolinimo įgaliojimą. Taip pat numatyta spartinti makrofinansinę paramą Vakarų Balkanų šalims ir Europos kaimynystės priemonėje dalyvaujančioms šalims. Taip bus papildoma skubi TVF parama.

II.3 Europos komandos principo taikymas siekiant visuotinio pasirengimo:

Dabartinės krizės įveikimas visų pirma priklausys nuo veiksmingos diagnostikos, vakcinų ir gydymo. Be jų kiekviena pasaulio šalis išlieka pažeidžiama. Dėl šios priežasties ES kartu su partneriais visame pasaulyje surengs išsipareigojimų telkimo konferenciją, kad būtų pašalintas dabartinis Pasaulio parengties stebėsenos tarybos nustatytas finansavimo trūkumas ir būtų surinktas 7,5 mlrd. EUR finansavimas. Jo reikia siekiant:

- sparčiai ir dideliu mastu išplėtoti koronaviruso diagnostiką, gydymą ir vakcinas;
- užtikrinti, kad sveikatos priežiūros darbuotojai turėtų pakankamai apsaugos priemonių;
- padėti PSO koordinuoti pažeidžiamiausių šalių pastangas ir joms teikti pirmenybę.

ES ir partneriai ne tik prisiims finansavimo išsipareigojimus, bet ir sieks, kad aukštu lygmeniu būtų prisiimtas politinis išsipareigojimas užtikrinti vienodas galimybes gauti gaminių, sukurtų siekiant kovoti su šia pandemija.

II.4 Europos komandos principo taikymas siekiant pasaulinio koordinavimo ir daugiašališkumo:

ES skatins koordinuotą daugiašalį atsaką ir jam vadovaus, visų pirma bendromis koordinavimo pastangomis su Jungtinėmis Tautomis, tarptautinėmis finansų įstaigomis, taip pat G7 ir G20. ES ir jos valstybės narės taip pat tęs darbą su Afrikos Sąjunga (AS) dėl atnaujintos strategijos su Afrika, artėjant rudenį įvyksiančiam AS ir ES aukščiausiojo lygio susitikimui. Kaip susitarė G20 finansų ministrai ir centrinių bankų valdytojai, ES aktyviai prisidės rengiant G20 veiksmų planą, kurį sudarys toliau nurodyti elementai⁴.

- G20 kovos su koronavirusu veiksmų planas, kuriame bus nurodyti individualūs ir kolektyviniai veiksmai, kurių reaguodamas į pandemiją ėmėsi ir imsis G20. Į veiksmų planą turėtų būti įtraukta makroekonominių, finansinių ir tarptautinėms finansų įstaigoms skirtų priemonių. Į veiksmų planą taip pat turėtų būti įtraukta suderinta išėjimo iš krizės ir gaivinimo strategija ir sumažinta rizika prekybos tiekimo grandinėms.
- Bendradarbiavimas su atitinkamomis tarptautinėmis finansų įstaigomis, visų pirma TVF ir Pasaulio banku, siekiant skubiai suteikti tinkamą tarptautinę finansinę pagalbą besiformuojančioms rinkoms ir besivystančioms šalims, kad jos galėtų įveikti dėl koronaviruso pandemijos kilusius sunkumus, įskaitant likvidumo užtikrinimo ir skolos mažinimo priemones, kuriomis siekiama padėti neturtingiausioms šalims nedelsiant sumažinti savo skolos grąžinimo išsipareigojimus.

⁴ Žr. kovo 30 d. G20 pranešimą spaudai (G20 finansų ministrai ir centrinių bankų valdytojai); kovo 26 d. G20 vadovų pareiškimą ir kovo 16 d. G7 vadovų pareiškimą.

- Bendradarbiavimas su Finansinio stabilumo taryba (FST), kad ji galėtų koordinuoti finansų sektoriaus reguliavimo ir priežiūros priemones, kurių šalys ėmėsi reaguodamos į pandemiją. Kaip susitarė G20 prekybos ministrai, ES nedelsdama imsis būtinų priemonių, kad palengvintų prekybą pagrindinėmis prekėmis, ir toliau bendradarbiaus su tarptautiniais partneriais, kad rinkos išliktų atviros. Siekdama šio tikslo, ES toliau deda visas pastangas, kad modernizuotų ir sustiprintų Pasaulio prekybos organizaciją (PPO) ir sudarytų palankesnes sąlygas prekybai. ES taip pat skatins priemones, kurių tikslas – ekologiškai ir įtraukiai atgaivinti ekonomiką.

Atsakydami į G20 vadovų raginimą, išsakytą jų neeiliniame pareiškime dėl koronaviruso, Europos Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen ir Europos Vadovų Tarybos Pirmininkas Charles'is Michelis pasiūlė surengti pirmiau minėtą tarptautinę internetinę įsipareigojimų telkimo konferenciją, kad būtų paremtas tinkamas finansavimas, kurio reikia siekiant sukurti COVID-19 vakciną ir imti ją plačiai naudoti.

Bendradarbiaudamas su PSO ES ir jos valstybės narės atliks vadovaujamąjį vaidmenį iki gegužės mėn. vykstančios 73-iosios Pasaulio sveikatos asamblėjos rengiant rezoliuciją dėl koronaviruso krizės. Naudodamasi logistine PSO sekretoriato parama ES surengs įtraukias konsultacijas, kad būtų pasiektas visuotinis šalių sutarimas dėl šios svarbios rezoliucijos; daugiausia dėmesio bus skiriama solidarumui, koordinavimui ir sveikatos krizių valdymui.

Galiausiai ES turėtų skatinti **pasaulinį bendradarbiavimą mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje**, siekdama atvirojo mokslo ir atvirosios prieigos prie duomenų ir mokslinių tyrimų rezultatų, taip pat stiprindama esamas daugiašales kovos su pandemijomis platformas.

Parama moksliniams tyrimams Afrikoje

ES remia **Afrikos** mokslinių tyrimų ir inovacijų pastangas, kuriomis kovojama su koronaviruso protrūkiu. Pagal Europos ir besivystančių šalių partnerystės klinikinių tyrimų srityje (EDCTP) sistemą skelbiami skubūs kvietimai pareikšti susidomėjimą galimybe remti koronaviruso mokslinius tyrimus ir stiprinti mokslinių tyrimų pajėgumus Užsachario Afrikoje. Trims kvietimams pagal ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Horizontas 2020“ iš viso bus skirta daugiau kaip **25 mln. EUR**.